

Τα πρώτα ελληνικά κόμματα

Τα κόμματα ως εκφραστές του πνεύματος της εποχής
Οι αντιλήψεις τους.

α. Το αγγλικό κόμμα

Με το αγγλικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν πρόκριτοι, στρατιωτικοί, λόγιοι και έμποροι που είχαν σπουδάσει ή διαμείνει στη Δυτική Ευρώπη, με κύριο χαρακτηριστικό τους τις εθνικιστικές και δημοκρατικές ιδέες. Αισθάνονταν την ανάγκη ενός κράτους δικαίου, το οποίο θα τους εξασφάλιζε την περιουσία και τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

Οι ηγέτες και οι οπαδοί του αγγλικού κόμματος ξεκινούσαν από τη σκέψη που είχε ωριμάσει από τις αρχές της δεκαετίας του 1820, ότι ένα ελληνικό κράτος θα μπορούσε να ιδρυθεί και να έχει ασφαλή σύνορα μόνο με την υποστήριξη της Αγγλίας. Όταν μάλιστα θα κατέρρεε η Οθωμανική αυτοκρατορία, θα μπορούσε να διευρύνει τα εδαφικά του όρια. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος ηγέτης του αγγλικού κόμματος, περίμενε την υποστήριξη της Βρετανίας στις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας, ενώ η Βρετανία έπαιρνε σαφή θέση υπέρ της ακεραιότητας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο Έλληνας πολιτικός πίστευε ότι η προϊούσα διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας θα ανάγκαζε την Αγγλία να επιλέξει τη συμμαχία της Ελλάδας στην περιοχή, ως φραγμό στα επεκτατικά σχέδια της Ρωσίας. Το αγγλικό κόμμα, λοιπόν, θεωρούσε ότι οι Έλληνες έπρεπε να συγκροτήσουν έναν ισχυρό κρατικό οργανισμό και να αναμένουν τις εξελίξεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Οι επιλογές του αγγλικού κόμματος επηρεάζονταν και από την αντίληψη ότι η Βρετανία αποτελούσε πρότυπο για την εξέλιξη της εσωτερικής κατάστασης της χώρας. Ως θεμελιώδεις αρχές του πολιτικού συστήματος, το αγγλικό κόμμα θεωρούσε το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και τη διάκριση των εξουσιών, αρχές τις οποίες υποστήριζε σε όλη τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα. Ο Μαυροκορδάτος στην αρχή ήθελε να οριστεί η κρατική οργάνωση με γραπτό σύνταγμα, αργότερα όμως τροποποίησε τη θέση του και έβλεπε το σύνταγμα ως την τελική πράξη μιας σειράς εσωτερικών μεταρρυθμίσεων. εκλογή των κοινοτικών συμβουλών, ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, ελευθερία του τύπου και συγκρότηση εθνικού στρατού. Επίσης επιζητούσε τον περιορισμό της κρατικής εξουσίας, ατομικές ελευθερίες και αυτοκέφαλη ελληνική εκκλησία, χωρίς δεσμεύσεις από το Πατριαρχείο. Σ' ένα δεύτερο στάδιο επιζητούσε γραπτό σύνταγμα, κράτος δικαίου και κοινοβουλευτικό έλεγχο των πράξεων της κυβέρνησης. Γενικότερα, το αγγλικό κόμμα υποστήριζε την άσκηση μετριοπαθούς πολιτικής, τόσο ως προς τους στόχους όσο και ως προς τα μέσα.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ/
ΗΓΕΤΗΣ/ ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Ιδέες/ Αντιλήψεις

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ:**
Προσδοκίες για το
ρόλο της Αγγλίας

Ηγέτης:
Αλέξανδρος
Μαυροκορδάτος

Βρετανία: πρότυπο

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**
Αρχές πολιτικού
συστήματος

Στάδια κρατικής
οργάνωσης

Αποτίμηση

ΠΟΙΟΙ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΧΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΠΟΙΕΣ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΝ;

Με το αγγλικό κόμμα συμπαράταχθηκαν:

Δυτικοευρωπαίοι

ΠΡΟΚΡΙΤΟΙ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ

ΛΟΓΙΟΙ

και ΕΜΠΟΡΟΙ

που είχαν σπουδάσει ή διαμείνει
στη Δυτική Ευρώπη,

με κύριο χαρακτηριστικό τους:

- τις *εθνικιστικές*
- και *δημοκρατικές* ιδέες.

Αισθάνονταν την ανάγκη:

- ενός *κράτους δικαίου*, το οποίο θα τους εξασφάλιζε
 - ✓ την περιουσία
 - ✓ και τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

- Οι ηγέτες και οι οπαδοί του αγγλικού κόμματος ξεκινούσαν από τη σκέψη που είχε ωριμάσει από τις αρχές της δεκαετίας του 1820,
 - ✓ ότι ένα ελληνικό κράτος θα μπορούσε **ΝΑ ΙΔΡΥΘΕΙ**
 - ✓ και να έχει **ΑΣΦΑΛΗ ΣΥΝΟΡΑ** μόνο με την **ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ** της **ΑΠΛΙΑΣ**
 - ✓ Όταν μάλιστα θα **ΚΑΤΕΡΡΕΕ** η **ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ**, θα μπορούσε να **ΔΙΕΥΡΥΝΕΙ** τα εδαφικά του όρια.
- Ο **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Μαυροκορδάτος**, ηγέτης του αγγλικού κόμματος,
 - ✓ περίμενε την υποστήριξη της Βρετανίας στις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας,
 - ✓ ενώ η **ΒΡΕΤΑΝΙΑ** έπαιρνε σαφή θέση **ΥΠΕΡ** της **ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ** της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.
 - ✓ Ο Έλληνας πολιτικός πίστευε ότι η προϋούσα διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας θα ανάγκαζε την Αγγλία να επιλέξει τη **ΣΥΜΜΑΧΙΑ** της **ΕΛΛΑΔΑΣ** στην **ΠΕΡΙΟΧΗ**, ως **ΦΡΑΓΜΟ** στα **ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ** της **ΡΩΣΙΑΣ**.
- Το αγγλικό κόμμα, λοιπόν, θεωρούσε ότι
 - ✓ οι Έλληνες έπρεπε να συγκροτήσουν έναν **ΙΣΧΥΡΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ**
 - ✓ και να **ΑΝΑΜΕΝΟΥΝ** τις **ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ** στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

ΠΟΙΟ ΥΠΗΡΞΕ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ;

Οι επιλογές του αγγλικού κόμματος επηρεάζονταν και από την αντίληψη ότι
✓ η Βρετανία αποτελούσε → **ΠΡΟΤΥΠΟ** για την εξέλιξη της εσωτερικής κατάστασης της χώρας.

Ως θεμελιώδεις αρχές του πολιτικού συστήματος, το αγγλικό κόμμα θεωρούσε

- ✓ το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα
- ✓ και τη διάκριση των εξουσιών,

αρχές τις οποίες υποστήριζε σε όλη τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα.

Ο Μαυροκορδάτος **ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ** ήθελε να οριστεί η κρατική οργάνωση → με γραπτό σύνταγμα,

ΑΡΤΟΤΕΡΑ όμως τροποποίησε τη θέση του και έβλεπε το σύνταγμα → ως την τελική πράξη μιας σειράς **ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ**:

- 1. εκλογή των κοινοτικών συμβουλίων,
- 2. ανεξαρτησία της δικαιοσύνης,
- 3. ελευθερία του τύπου
- 4. και συγκρότηση εθνικού στρατού.

Επίσης επιζητούσε:

- 5. τον περιορισμό της κρατικής εξουσίας,
- 6. ατομικές ελευθερίες
- 7. και αυτοκέφαλη ελληνική εκκλησία, χωρίς δεσμεύσεις από το Πατριαρχείο.

Σ ένα **ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ** επιζητούσε

- 8. γραπτό σύνταγμα,
- 9. κράτος δικαίου
- 10. και κοινοβουλευτικό έλεγχο των πράξεων της κυβέρνησης.

Γενικότερα, το αγγλικό κόμμα υποστήριζε την **ΑΣΚΗΣΗ ΜΕΤΡΙΟΠΙΘΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**,

- ✓ τόσο ως προς τους στόχους
- ✓ όσο και ως προς τα μέσα.

β. Το γαλλικό κόμμα

Ο Ιωάννης Κωλέττης, αρχηγός του γαλλικού κόμματος, προσεταιρίστηκε στην αρχή αρματολούς και κλέφτες της Στερεάς. Κοινά χαρακτηριστικά των στελεχών του κόμματος υπήρξαν η πολεμική διάθεση, η έλλειψη κατανόησης για τα διπλωματικά παιγνίδια και η υπερεκτίμηση των δικών τους δυνάμεων. Απαιτούσαν δικαιοσύνη για τους αγωνιστές της ελευθερίας, την οποία εννοούσαν ως την υλική αποκατάστασή τους μετά το πέρας του πολέμου.

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, το γαλλικό κόμμα κέρδισε οπαδούς στα νησιά και σχεδόν σε ολόκληρη την Πελοπόννησο. Τα μεσαία στελέχη ήταν συνταγματικοί οι οποίοι δεν υιοθετούσαν τις θέσεις του αγγλικού κόμματος σε θέματα εσωτερικής ή εξωτερικής πολιτικής. Οι οπαδοί του κόμματος ήταν ακτήμονες ή μικροϊδιοκτήτες γης και απλοί αγωνιστές. Σε αντίθεση με το αγγλικό, στο γαλλικό κόμμα ήταν ευρέως διαδεδομένη η άποψη για απελευθέρωση του αλύτρωτου ελληνισμού με πολεμικές ενέργειες, το συντομότερο δυνατόν. Το 1844 ο Κωλέττης διατύπωσε με σαφήνεια στην Εθνοσυνέλευση τη «Μεγάλη Ιδέα»: Το βασίλειο αποτελούσε μόνο ένα μικρό φτωχό μέρος της Ελλάδας. Το σημαντικότερο βρισκόταν υπό οθωμανική κατοχή και θα έπρεπε όλες οι δυνάμεις του έθνους να διατεθούν για την απελευθέρωση αυτού του τμήματος.

Το πρόγραμμα του γαλλικού κόμματος ως προς την εσωτερική πολιτική, ήταν ασαφές. Η ικανοποίηση των αιτημάτων των απομάχων του πολέμου ήταν η μόνη σαφής διεκδίκηση. Βασική πολιτική επιδίωξη του κόμματος ήταν η κατοχύρωση των δικαιωμάτων του λαού απέναντι στη μοναρχική εξουσία, με την παραχώρηση συντάγματος, και η καθιέρωση μιας ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας. Κατά την περίοδο της βαυαροκρατίας το γαλλικό κόμμα αγωνίστηκε εναντίον της ξενοκρατίας στο στράτευμα και τη διοίκηση και απαιτούσε την επάνδρωσή τους με ελληνικά στελέχη.

Το γαλλικό κόμμα υποστήριζε την πολιτική διεύρυνσης των εδαφικών ορίων του κράτους, εκφράζοντας κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα των ατάκτων, οι οποίοι μπορούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους μόνο από τον πόλεμο. Ασφαλώς μέλημα των προσφύγων από αλύτρωτες περιοχές ήταν η απελευθέρωση της ιδιαίτερης πατρίδας τους. Εξαιτίας αυτής της πολιτικής ονομάστηκε και «εθνικό κόμμα».

Τα μέλη του έβλεπαν τη Γαλλία ως το φυσικό σύμμαχο, προπάντων επειδή πίστευαν ότι μόνο η Γαλλία, η οποία ήταν αναμειγμένη λιγότερο από όλες τις ξένες δυνάμεις στις υποθέσεις της ανατολικής Μεσογείου, θα βοηθούσε την Ελλάδα, χωρίς να θέλει να επηρεάζει τις επιλογές της. Πολλοί οπαδοί του κόμματος είχαν μια ιδεατή εικόνα για τη Γαλλία, την οποία θεωρούσαν ως πρότυπό τους.

ΕΠΙΛΟΓΗ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

Κοινά
χαρακτηριστικά

ΜΕΤΑ ΤΟ 1831

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ -
«Μεγάλη Ιδέα»
+ σ. 15/ 16, σ. 46,
σ. 48, σ. 96, σ. 99

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ -
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΒΑΥΑΡΟΚΡΑΤΙΑ

«ΕΘΝΙΚΟ
ΚΟΜΜΑ»

ΓΑΛΛΙΑ
= ΦΥΣΙΚΟΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ
- ΠΡΟΤΥΠΟ

ΧΡΟΝΟΣ	ΟΠΑΔΟΙ	ΘΕΣΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ (Επανάσταση – Καποδίστριας)	Ο Ιωάννης Κωλέττης, αρχηγός του γαλλικού κόμματος, προσεταιρίστηκε στην αρχή ❶ ΑΡΜΑΤΟΛΟΥΣ ❷ και ΚΛΕΦΤΕΣ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ.	Κοινά χαρακτηριστικά των στελεχών του κόμματος υπήρξαν: • η πολεμική διάθεση, • η έλλειψη κατανόησης για τα διπλωματικά παιγνίδια • και η υπερεκτίμηση των δικών τους δυνάμεων. • Απαιτούσαν δικαιοσύνη για τους αγωνιστές της ελευθερίας, ➢ την οποία εννοούσαν ως την υλική αποκατάστασή τους μετά το πέρας του πολέμου.
Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια,	το γαλλικό κόμμα κέρδισε οπαδούς ❸ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ ❹ ΚΑΙ ΣΧΕΔΟΝ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ. Οι οπαδοί του κόμματος ήταν: ❺ ΑΚΤΗΜΟΝΕΣ ❻ Η ΜΙΚΡΟΪΔΙΟΚΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ❼ ΚΑΙ ΑΠΛΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ.	Τα ΜΕΣΑΙΑ στελέχη ήταν ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ • οι οποίοι δεν υιοθετούσαν τις θέσεις του αγγλικού κόμματος σε θέματα ➢ εσωτερικής ➢ ή εξωτερικής πολιτικής.

ΧΡΟΝΟΣ	ΟΠΑΔΟΙ	ΘΕΣΕΙΣ
1844		Σε αντίθεση με το αγγλικό, στο γαλλικό κόμμα ήταν ευρέως διαδεδομένη η άποψη για απελευθέρωση του αλύτρωτου ελληνισμού • με πολεμικές ενέργειες, το συντομότερο δυνατόν. Το 1844 ο Κωλέττης διατύπωσε με σαφήνεια στην Εθνοσυνέλευση τη «ΜΕΤΑΝΗ ΙΔΕΑ»: • Το βασίλειο αποτελούσε μόνο ένα μικρό φτωχό μέρος της Ελλάδας. • Το σημαντικότερο βρισκόταν υπό οθωμανική κατοχή • και θα έπρεπε όλες οι δυνάμεις του έθνους να διατεθούν για την απελευθέρωση αυτού του τμήματος.
Βαυαροκρατία (1833-1843)		Το πρόγραμμα του γαλλικού κόμματος, ως προς την εσωτερική πολιτική, • ήταν ΑΣΙΦΕΙΣ • Η ικανοποίηση των αιτημάτων των ΑΠΟΜΑΧΩΝ του ΠΟΛΕΜΟΥ ήταν η μόνη σαφής διεκδίκηση. Βασική πολιτική επιδίωξη του κόμματος ήταν • η κατοχύρωση των δικαιωμάτων του λαού απέναντι στη μοναρχική εξουσία, ➢ με την ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΣΗΤΑΓΜΑΤΟΣ, ➢ και η καθιέρωση μιας ΙΣΧΥΡΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. Κατά την περίοδο της ΒΑΥΑΡΟΚΡΑΤΙΑΣ το γαλλικό κόμμα αγωνίστηκε • εναντίον της ΞΕΝΟΚΡΑΤΙΑΣ στο στράτευμα και τη διοίκηση • και απαιτούσε την επάνδρωσή τους με ελληνικά στελέχη.

ΧΡΟΝΟΣ	ΟΠΑΔΟΙ	ΘΕΣΕΙΣ
	⑧ ΑΤΑΚΤΟΙ ⑨ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΑΛΥΤΡΩΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Το γαλλικό κόμμα - υποστήριζε την πολιτική διεύρυνσης των εδαφικών ορίων του κράτους, ➤ εκφράζοντας κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα των ατάκτων, ↳ οι οποίοι μπορούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους μόνο από τον πόλεμο. ➤ Ασφαλώς, μέλημα των προσφύγων από αλύτρωτες περιοχές ↳ ήταν η απελευθέρωση της ιδιαίτερης πατρίδας τους. - Εξαιτίας αυτής της πολιτικής ονομάστηκε και «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ».
		Τα μέλη του έβλεπαν τη ΓΑΛΛΙΑ: - ως το ΦΥΣΙΚΟ ΣΥΜΜΑΧΟ, προπάντων ➤ επειδή πίστευαν ότι μόνο η Γαλλία, η οποία ήταν αναμειγμένη λιγότερο από όλες τις ξένες δυνάμεις στις υποθέσεις της ανατολικής Μεσογείου, ↳ θα βοηθούσε την Ελλάδα, χωρίς να θέλει να επηρεάζει τις επιλογές της. - Πολλοί οπαδοί του κόμματος είχαν μια ιδεατή εικόνα για τη Γαλλία, την οποία θεωρούσαν ως ΠΡΟΤΥΠΟ τους.

γ. Το ρωσικό κόμμα

Σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεχυμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος, το ρωσικό χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις. Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα.

Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του. Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξενοφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων. Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν. Όλοι αυτοί απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση. Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων.

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση.

Σταθερές θέσεις

πολιτικές

ΡΩΣΙΑ:
ΠΡΟΤΥΠΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΑΝΤΙΛΗΨΗ

ΟΠΑΔΟΙ

ΘΕΣΕΙΣ

ΒΑΥΑΡΟΚΡΑΤΙΑ
Εισιληψία σε
κίνδυνο

Η **ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ** με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι

- στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την **ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**,
- αναγνώριζαν και ένα **ΠΡΟΤΥΠΟ** για την **ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ** της χώρας.
 - Η Ρωσία μπορούσε να βρει **ΑΠΟΔΟΧΗ** από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού,
 - ↳ επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη
 - ↳ με **ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΔΟΤΜΑ**.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η **ΑΚΡΩΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ** σε όλες τις επιλογές του.

- Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η **ΘΡΗΣΚΕΙΑ**.
 - Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας.
 - Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο
 - ↳ και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό
 - ↳ και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις
- Η **ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ**, όπως επίσης
- η **ΑΡΝΗΣΗ** του **ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ** και της **ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**
 - αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του.
- Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα,
 - απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων.

ΟΠΑΔΟΙ

Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, ➔ όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους:

1. **ΟΙ ΑΚΤΗΜΟΝΕΣ**
2. **ΟΙ ΜΙΚΡΟΪΔΙΟΚΤΗΤΕΣ ΓΗΣ**
3. **ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ**
4. **ΚΑΙ ΧΑΛΗΛΟΒΑΘΜΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ**
5. **ΜΟΝΑΧΟΙ**
6. **ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΜΗΝΟΙ**

↳ που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν.

ΘΕΣΕΙΣ

Όλοι αυτοί απαιτούσαν

- την ίδρυση ενός **ΙΣΧΥΡΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**.
 - το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία
 - και το Οικουμενικό Πατριαρχείο,
 - ↳ θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης
 - ↳ και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση.
- Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο,
 - κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν.
- Ήταν κατά κύριο λόγο **ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ**
- υπέρ ενός **ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ** διακυβέρνησης
- και **ΚΑΤΑ** της **ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΣ**
 - μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων.

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας,

- ▶ δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος,
- ▶ αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία,

↳ π.χ. το **ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

↳ Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία ➔ να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων.

↳ Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση.

ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η ρύθμιση για το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας έγινε κυρίως από το Μάουερ, που βασίστηκε στις προτάσεις που έκανε ο αρχιμανδρίτης **ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ**. Σ' αυτό το γεγονός αναφέρεται το παρακάτω απόσπασμα:

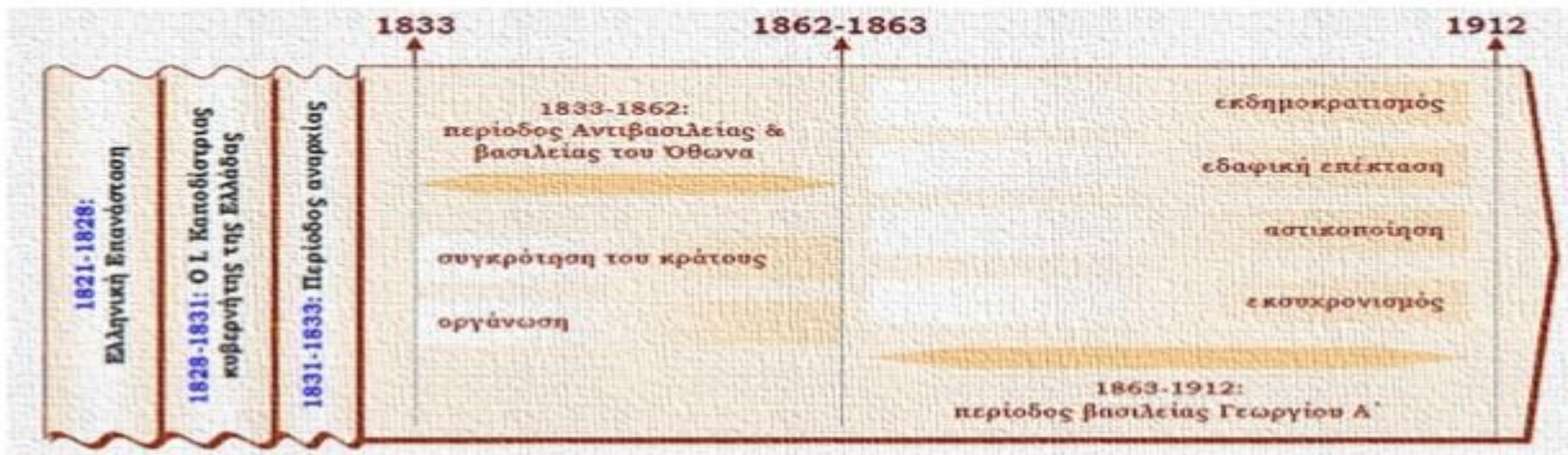
Τον Ιούλιο του 1833 έγινε αυτοκέφαλη και ανεξάρτητη η Εκκλησία στο Βασίλειο της Ελλάδας [...]. Διότι [...] ο σκοπός [...] [της Επανάστασης] δεν ήταν μόνο η πολιτική, αλλά και η εκκλησιαστική αυτονομία και ανεξαρτησία [...]. Και [το έθνος] δεν είχε ανάγκη από άδεια και συγκατάθεση, γιατί η πολιτική και η εθνική αυτονομία σημαίνει υποχρεωτικά, και σύμφωνα με την Ορθόδοξη Εκκλησία, και την εκκλησιαστική [...] και δε χρειάζεται καμιά άλλη ιδιαίτερη [...] συνθήκη γι' αυτό. Διότι επικράτεια και θρησκεία είναι ένα.
Θεόκλητος Φαρμακίδης, Απολογία, έτος 1840 Απόδοση στη σύγχρονη γλώσσα

Στο πιο μεγάλο μέρος της η ελληνική κοινωνία ήταν αντίθετη με το αυτοκέφαλο και συνέχιζε να θεωρεί τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως αρχηγό του «ορθόδοξου γένους». Την ιδέα αυτή υποστήριζαν ο **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ** (1780–1857) και οι οπαδοί του, που πίστευαν ότι χωρισμός από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν παράνομος

Τι δεν τράβηξαν για χάρη της ελεύθερης Ελλάδας οι αδελφοί που έμειναν έξω από το νέο κράτος; Και όμως εκείνους ούτε Έλληνες ούτε αδελφούς μας κάνετε τον κόπο να τους ονομάζετε, αλλά κατοίκους [της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας] και υπόδουλα μέλη της υπόδουλης (όπως την αποκαλείτε) Εκκλησίας. Έτσι όμως χωρίζετε την Ελλάδα [...] και τους Έλληνες [...], κομματιάζετε το έθνος και σπέρνετε θρησκευτικές διχόνοιες που γεννούν εμφύλιες αργώσεις και [...] πολέμους ανάμεσα σε αδέρφια [...]. Πώς φέρεστε, άνθρωποι; Κωνσταντίνος Οικονόμου, Επίκριση στη σύντομη απάντηση σχετικά με τη νεοελληνική εκκλησία του σοφού δασκάλου Νεόφυτου Βάμβα, έτος 1839 Απόδοση στη σύγχρονη γλώσσα

◀ Αφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο, 25 Ιαν. 1833. Όταν έφθασε ο Όθωνας στην Αθήνα, την 1η Δεκεμβρίου 1834, έτυχε θερμής υποδοχής, καθώς ο πρόσφατα απελευθερωμένος ελληνικός λαός συγκέντρωνε στο πρόσωπο του τις ελπίδες του

ΑΤΤΑΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Οι περισσότεροι οπαδοί του ήταν από τα ανώτερα αστικά στρώματα, τους λόγιους και τους ετερόχθονες εμπόρους.

- ακολουθούσε την πολιτική της Μεγάλης Βρετανίας,
- υποστήριζε το κοινοβουλευτικό σύστημα και ήθελε σύνταγμα,
- προσπαθούσε να καθιερώσει ορισμένους φιλελεύθερους θεσμούς (ελευθεροτυπία, ανεξαρτησία δικαιοσύνης κτλ.).

ΤΑΜΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Στην αρχή αντιπροσώπευε τους στρατιωτικούς από τη Στερεά Ελλάδα. Στη συνέχεια απέκτησε οπαδούς και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

- ακολουθούσε την πολιτική της Γαλλίας,
- ήθελε ισχυρή βασιλική εξουσία,
- ζητούσε σύνταγμα και ισχυρή εκτελεστική εξουσία,
- υποστήριζε την αλυτρωτική πολιτική.

ΡΩΣΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Οι περισσότεροι οπαδοί του ήταν αγρότες και μικροϊδιοκτήτες.

- ακολουθούσε την πολιτική της Ρωσίας,
- θεωρούσε βάση της κοινωνίας τη θρησκεία και υπερασπιζόταν τις παραδόσεις,
- ήταν αντίθετο με πολλές φιλελεύθερες ιδέες.

Οι ιδέες του Διαφωτισμού δεν είχαν ιδιαίτερη διάδοση στην απελευθερωμένη Ελλάδα. Αυτό επηρέασε και την πολιτική σκέψη της εποχής. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να κατανοήσουν τη διαμάχη συμφερόντων και την αναγκαιότητα ιδεολογικών συγκρούσεων, οι οποίες αξιολογούνταν αρνητικά, ως συμπτώματα ηθικής κατάπτωσης και ως δείγμα ασύστολης ιδιοτέλειας. Μέσα σ' αυτό το γενικότερο ιδεολογικό-πολιτικό πλαίσιο δημιουργήθηκαν τα τρία πολιτικά κόμματα, το Αγγλικό, το Γαλλικό και το Ρωσικό. Πέρα από τις διαφορές τους, οι απόψεις τους σε ορισμένα ζητήματα δεν είχαν σημαντικές αποκλίσεις.

Στην οικονομική πολιτική οι απόψεις των κομμάτων δεν διέφεραν σχεδόν καθόλου. Οι υλικές καταστροφές που προκάλεσε ο πόλεμος ήταν τεράστιες και χρειαζόταν κρατική παρέμβαση με έργα υποδομής. Όλα τα κόμματα συμφωνούσαν να στηριχθεί η οικονομία της χώρας στην αγροτική και βιοτεχνική παραγωγή, στο εμπόριο και τη ναυτιλία. Αυτό που τα απασχολούσε στον τομέα της οικονομικής πολιτικής αφορούσε τη νομοθεσία που σχετιζόταν με δασμούς και φόρους, την προώθηση του συγκοινωνιακού δικτύου, την προστασία του από ληστές και πειρατές και την υποστήριξη της Εθνικής Τράπεζας, η οποία ιδρύθηκε το 1841.

Πάντως, τα κόμματα δεν είχαν ακόμη σαφή οργανωτική δομή και προγράμματα δράσης. Ούτως ή άλλως στην Καποδιστριακή και Οθωνική περίοδο (έως την ψήφιση του συντάγματος του 1844) δεν υπήρχε σύνταγμα ούτε διαδικασίες συλλογικές, π.χ. εκλογές, οι οποίες προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο λειτουργίας των κομμάτων. Σε ακραίες περιπτώσεις τα κόμματα κατέφευγαν στη χρήση επαναστατικής βίας, για να καταστήσουν σαφή την αντίθεσή τους σε επιλογές της κυβέρνησης.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ -
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΣΥΓΚΑΙΣΕΙΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΟΜΗ -
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΔΡΑΣΗΣ

ΒΙΛΑ

Οι ιδέες του ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

- δεν είχαν ιδιαίτερη διάδοση στην απελευθερωμένη Ελλάδα.
 - ↳ Αυτό επηρέασε και την πολιτική σκέψη της εποχής.

Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να κατανοήσουν

- τη διαμάχη συμφερόντων
- και την αναγκαιότητα ιδεολογικών συγκρούσεων,
 - οι οποίες αξιολογούνταν αρνητικά,
 - ↳ ως συμπτώματα ηθικής κατάπτωσης
 - ↳ και ως δείγμα ασύστολης ιδιοτέλειας.

Μέσα σ' αυτό το γενικότερο ιδεολογικό-πολιτικό πλαίσιο

- δημιουργήθηκαν τα τρία πολιτικά κόμματα,
 - το Αγγλικό, το Γαλλικό και το Ρωσικό.

Πέρα από τις διαφορές τους, οι απόψεις τους σε ορισμένα ζητήματα δεν είχαν σημαντικές αποκλίσεις.

Στην **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ** οι απόψεις των κομμάτων

↳ **ΔΙΣΦΕΡΑΝ ΣΧΕΔΟΝ ΚΑΘΟΛΟΥ.**

Οι υλικές καταστροφές που προκάλεσε ο πόλεμος ήταν τεράστιες

↳ και χρειαζόταν κρατική παρέμβαση

↳ με έργα υποδομής.

Όλα τα κόμματα συμφωνούσαν να στηριχθεί η **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ** της χώρας:

Αυτό που τα απασχολούσε στον τομέα της οικονομικής πολιτικής αφορούσε:

τη **ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ** που σχετιζόταν με **ΔΑΣΜΟΥΣ** και **ΦΟΡΟΥΣ**,

την προώθηση του **ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ**,

την **ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ** του από **ΛΗΣΤΕΣ** και **ΠΕΙΡΑΤΕΣ**

και την **ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ** της **ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ**, η οποία ιδρύθηκε το **1841**

- Πάντως, τα κόμματα δεν είχαν ακόμη
 - **ΣΑΦΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ**
 - και **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΑΣΗΣ.**
- Ούτως ή άλλως στην Καποδιστριακή και Οθωνική περίοδο (έως την ψήφιση του συντάγματος του 1844)
 - **ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΣΥΝΤΑΓΜΑ**
 - **ΟΥΤΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΜΟΤΙΚΕΣ,**
 - ↳ π.χ. **ΕΚΜΟΤΕΣ**, οι οποίες προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο λειτουργίας των κομμάτων.
- Σε ακραίες περιπτώσεις τα κόμματα κατέφευγαν
 - στη χρήση **ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ,**
 - ↳ για να καταστήσουν σαφή την αντίθεσή τους σε επιλογές της κυβέρνησης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια υπήρξε η κοινωνική σύνθεση των υποστηρικτών του αγγλικού κόμματος; Ποιες ιδέες τους διακατείχαν;
2. Ποιες υπήρξαν οι απόψεις του αγγλικού κόμματος για την εξωτερική πολιτική;
3. Ποιες υπήρξαν οι απόψεις του αγγλικού κόμματος για την εσωτερική πολιτική της χώρας;
4. Ποιοι υπήρξαν οι υποστηρικτές του γαλλικού κόμματος;
5. Ποιες υπήρξαν οι απόψεις του γαλλικού κόμματος για τον αλύτρωτο ελληνισμό; Ποιος και πότε διατύπωσε τη «Μεγάλη Ιδέα»;
6. Ποιες υπήρξαν οι απόψεις του γαλλικού κόμματος για την εσωτερική πολιτική;
7. Γιατί το γαλλικό κόμμα ονομάστηκε «εθνικό κόμμα»;
8. Γιατί το γαλλικό κόμμα θεωρούσε τη Γαλλία φυσικό σύμμαχο της Ελλάδας;
9. Να αναφέρετε το βασικό χαρακτηριστικό των «ναπαίων» σ' όλες τις θέσεις τους και τις απόψεις τους για τη θρησκεία;
10. Ποιοι συμπαράτάχθηκαν με τους «ναπαίους»;
11. Να αναφέρετε τις ηγετικών μορφές των τριών πρώτων ελληνικών κομμάτων;
12. Βαυαροκρατία: Να αναφερθείτε στη στάση του γαλλικού και του ρωσικού κόμματος.